

A

*Beställaravdelningen äldre och
funktionshinder*

Enskede-Årsta
stadsdelsförvaltning

Tjänsteutlåtande

sid 1 (12) 2005-09-01
Dnr 05-505/23

B

C

D

E

Handläggare:
Bengt Malmström
Anette Nederberg
Ritva Einarsson

Tfn:
508 14 000
508 14 535
508 14 274

Till
Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

**Verksamhetsuppföljning av Årsta- och Gesundens
gruppbostad**

Förslag till beslut

1. Rapporten godkännes.

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 2 (12)

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Chef beställaravdelningen

Sammanfattning

Uppföljning genom verksamhetsbesök görs kontinuerligt på alla utförarenheter för äldre och funktionshindrade. Årsta- och Gesundens gruppbostad för funktionshindrade drivs i egen regi. Uppföljningens resultat är att från tidigare verksamhetsuppföljning, november-december 2001, har gruppbostäderna utvecklat sin verksamhet vidare. Förvaltningen bedömer att de rutiner som tagits fram i samband med den förra uppföljningen har gett resultat. Brukarna bedöms få ett meningsfullt liv och en god omvårdnad utifrån sina förutsättningar och behov. Enhetschefen, biträdande enhetschefen och deras medarbetare arbetar medvetet med att utveckla och förbättra verksamheten.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom beställaravdelningen för äldre och funktionshinder i samarbete med personal- och serviceavdelningen.

Bakgrund

Årsta- och Gesundens gruppbostad drivs i egen regi av stadsdelsförvaltningen. Enheterna har en gemensam enhetschef samt en biträdande enhetschef. Verksamheterna startade 1993 respektive 1990. Tidigare uppföljning genomfördes under november – december 2001 och behandlades av stadsdelsnämnden i februari 2002.

Uppföljning genom verksamhetsbesök görs kontinuerligt på alla utförarenheter för äldre och funktionshindrade. Vid besöket förs en dialog med representanter för enheten om hur enheten arbetar med:

- Brukarinflytande
- Enhetens åtaganden
- Arbetssätt och rutiner
- Ledarskap
- Medarbetarna
- Uppföljning
- Förbättringsåtgärder
- Hälso- och sjukvårdsinsatser

Rapporterna från verksamhetsbesöken är tänkta som ett förbättringsinstrument för enheterna och ska tillsammans med resultat av andra uppföljningar ge stadsdelsnämnden en bild av hur verksamheterna fungerar.

Rapport om verksamhetsuppföljning

Närvarande vid besök i april 2005 på Gesundens gruppbostad var biträdande enhetschef. Vid besöket på Årsta gruppbostad deltog enhetschefen. Åtta anhöriga/gode män har intervjuats via telefon under juli.

Målgrupp

Årsta gruppbostads målgrupp är vuxna funktionshindrade. Gruppboستaden består av fyra lägenheter. Till gruppboستaden hör även en ytterlägenhet. Alla brukare har daglig verksamhet. De fem brukarna är i åldern 35-63 år varav två är män och tre kvinnor.

Gesundens gruppboستads målgrupp är vuxna funktionshindrade. Gruppboستaden består av fyra lägenheter. Till gruppboستaden hör även tre ytterlägenheter. På gruppboستaden bor tre kvinnor och en man. I ytterlägenheterna två män och en kvinna. De sju brukarna är i åldern 25-46 år. Alla utom en har daglig verksamhet. För en brukare som bor i ytterlägenhet köper gruppboستaden in så kallat boendestöd. De övriga två brukarna får personalstöd utifrån sitt behov.

Faktorer som påverkat utveckling från förgående uppföljningstillfälle

Vid Årsta gruppboستad har verksamheten påverkats mycket av att de två äldre brukarna börjat utveckla demens. En av dem fick demens med snabbt förlopp och avled. Den brukare med demens som bor kvar har en benägenhet att försöka rymma från gruppboستaden när hon/han vistas i gemensamhetsutrymmena. Personalen har diskuterat att installera mattlarm vid ytterdörrarna för att på ett humant sätt försöka minimera rymningarna. Enhetschefen har sökt handledning från habiliteringscentrum¹ för att planera verksamheten för brukare som utvecklar demens.

Personal

¹ Verksamheten vid habiliteringscentrum är till för barn, ungdomar och vuxna med olika funktionshinder, till exempel autism, utvecklingsstörning eller rörelsehinder och drivs av Stockholms läns landsting. Habiliteringsverksamheten ger också stöd till anhöriga och personal. I hela länet finns det 24 habiliteringscenter som har specialiserad kunskap om funktionsnedsättningar.

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 4 (12)

Enhetschefen är stationerad på Årsta gruppbostad. Biträdande chef tillhör arbetslaget på Gesunden. Ansvarsfördelningen mellan enhetschef och biträdande chef finns dokumenterad för att medarbetarna ska veta vem de ska vända sig till i olika frågor.

Från och med november 2004 arbetar personalen på Årsta gruppbostad med årsarbetstid. Att kunna anpassa sin arbetstid underlättar människors möjligheter att påverka sin arbets- och familjesituation. Syftet är att ge medarbetaren möjlighet att planera sin egen arbetstid samt tillgodose brukarnas behov.

Vid Gesunden arbetar personalen enligt ett rullande schema. Planeringen är att införa årsarbetstid även vid Gesunden. Båda gruppbostäderna är bemannade dygnet runt.

Alla anställda på Årsta gruppbostad har adekvat grundutbildning med undantag för en, som dock har lång erfarenhet. Vid Gesunden har alla adekvat grundutbildning.

Vikarier anlitas vid behov. Vikarierna saknar ibland adekvat grundutbildning men har oftast god kunskap om verksamheten och erfarenhet. Det finns ett samarbete mellan gruppbostäderna där personalen vid behov täcker upp för varandra och vikarier introduceras så att de kan vikariera oberoende av vilken gruppbostad som behöver förstärkning.

Personalomsättningen är låg. Från det senaste uppföljningstillfället, november-december 2001, har en anställd slutat vid Årsta gruppbostad. Vid Gesunden har en nyanställts på grund av utökad verksamhet. Den som anställdes har tidigare arbetat vid gruppboستaden.

Årsta gruppbostad Antal årsanställningar och fördelning av personal över dygnet				
Antal årsanställningar		5,60		
Vardag Morgon	Vardag Kväll	Lörd/sön morgon	lörd/sön kväll	natt
1	2	1	2	1*
* Sovande jour mellan klockan 23.00-06.30				

Gesunden gruppbostad Antal årsanställningar och fördelning av personal över dygnet				
Antal årsanställningar		7,65		
Vardag Morgon	Vardag Kväll	Lörd/sön morgon	lörd/sön kväll	natt

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 5 (12)

2	3-4	2-3	2-3	1*
* Sovande jour mellan klockan 24.00-06.00				

Nyanställningar

Vid nyanställningar läggs stor vikt vid intervjuer av de arbetssökande samt att den som anställs introduceras på ett sätt som är anpassat till brukarna. Nyanställda arbetar dubbelt, tre till fyra arbetspass, med ordinarie personal. Introduktionspassen är förlagda så att den nyanställda har deltagit i arbetet under dygnets alla timmar. Detta gäller även vid nyanställning av vikarier.

Ekonomi

Under åren 2002 till 2004 har gruppbestädernas bokslut varierat. Årsta gruppbestad har haft underskott och Gesunden har haft en budget i balans. I tertialrapport 1, 2005, visar uppföljningen på att båda gruppbestäderna har budget i balans.

Åtaganden

Följande åtaganden är fastställda i verksamhetsplanen för 2005.

Årsta- och Gesundens gruppbestad åtar sig att:

- ombesörja att den enskilde bemöts respektfullt, och erbjuds god omsorg, vård och service
- stödja brukarna att kunna leva ett så normalt liv som möjligt utifrån deras individuella förutsättningar
- erbjuda brukarna en personligt utformad utvecklingsplan
- upprätta all dokumentation sakligt, tydligt och välskrivet
- i möjligaste mån följa stadsdelsnämndens telefon- och brevpolicy
- alla medarbetare ges möjlighet till att ha inflytande vid planering och uppföljning av verksamhetens innehåll samt ges god insikt i enhetens ekonomi
- medarbetarna ges förutsättningar att vara delaktiga i arbetet med att utveckla en god arbetsmiljö
- enhetens personal årligen erbjuds medarbetarsamtal med enhetschefen
- alla medarbetare är delaktiga vid nyanställningar
- följa upp medarbetarnas sjukskrivningsperioder och utifrån gällande lagstiftning arbeta aktivt med rehabiliteringsarbete tillsammans med medarbetarna
- verka för mindre energiförbrukning
- hantera miljöavfall på ett miljöriktigt sätt
- ansvara för att miljöanpassade varor inhandlas
- arbeta efter miljöprogrammets intentioner

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 6 (12)

- anpassa och ge information om stadsdelsnämndens verksamheter och servicefunktioner på ett sätt som brukarna kan förstå
- följa den lokala handikapplanen för att bevaka den funktionshindrades rättigheter, möjligheter och ansvar
- integrera jämställdhets- och mångfaldsplanen i de delar som berör vår verksamhet i verksamhetsplanen
- arbeta för ökad kostnadsmedvetenhet
- ha ett effektivt resursutnyttjande
- arbeta för att medarbetarna är delaktiga i att uppnå en effektiv resursanvändning.

Information och kompetensutveckling

Arbetsplatsträffar (APT), i enlighet med samverkansavtalet, och personalkonferenser är basen i gruppbestämda informationsarbete och kompetensutveckling. Personalkonferenser genomförs varannan vecka och APT en gång per månad.

APT är ett forum för samverkan mellan medarbetare och arbetsledare på den egna arbetsplatsen. Träffarna utgår från en fast dagordning där bland annat verksamhet-, budget- och arbetsmiljöfrågor behandlas.

Personalkonferensernas huvuddel ägnas åt verksamhetsspecifika frågor både när det gäller praktisk planering och mer långsiktig utveckling. Som ett stöd i detta arbete finns projektet ”Lys, kompa och funka” som pågått sedan början av 2002. Projektet är Stockholms stads hittills största satsning på kompetensutveckling inom omsorgen om funktionshindrade. Projektet finansieras delvis av Europeiska socialfondens strukturfond, Växtkraft 3.

Steg 1 i projektet innebar en kompetens- och verksamhetsanalys på arbetsplatserna. För detta arbete valde varje arbetsplats ut en arbetsplatsmotor, det vill säga en medarbetare som hade funktionen som cirkelledare för analysarbetet.

I steg 2, som började 2004, har arbetsplatsmotorerna blivit kompetensombud. Deras uppdrag är bland annat att vara inspiratör och informatör i sin arbetsgrupp och följa utvecklingen under projektets gång på sin arbetsplats. Tanken är också att ombuden ska fortsätta sitt arbete även efter det att projektet har avslutats. Nu genomförs kompetensutveckling. Meningen är att all personal ska ha fått ta del av kompetensutveckling när steg 2 avslutas 2005.

Ett studiematerial har tagits fram om medarbetarskap, ”Hur har vi det på jobbet”? – ett första steg i teamutveckling. Materialet används i

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 7 (12)

studiecirkel på arbetsplatsen och handlar om arbetsgruppen – hur tillit och förtroende påverkar hälsa, kompetensutnyttjande och bemötande.

Omvårdnadsplan

Gruppboendena arbetar för att samtliga brukare ska ha en individuell omvårdnadsplan (handlingsplan). Alla har ett personligt upprättat dokument kallat "Mitt Liv Idag". Med dokumentets hjälp får brukaren, anhörig, god man och personalen en samlad bild över brukarens aktuella livssituation. Utifrån Mitt Liv Idag arbetar gruppboendena vidare med stöd- och servicemappar. Mapparna är också personligt upprättade och innehållet bygger på brukarens behov och enskilda önskemål över vilket stöd han/hon anser sig behöva och hur och när stödet ska ges. Om brukaren själv inte har förmågan att verbalt uttrycka sig, tas planen fram genom diskussioner mellan personalgruppen, anhöriga och övriga personer som finns i brukarens vardag.

Mitt Liv Idag följs upp i samband med anhörig/god man träff en gång per år. Stöd- och servicemapparna uppdateras kontinuerligt.

Stödperson

För att brukarens behov och önskemål ska tillgodoses föreslår gruppboendena en stödperson ur personalgruppen. Vem som föreslås bli stödperson diskuteras först i personalgruppen. Stödpersonens uppgift är att inventera vilka behov som finns och stödja och hjälpa brukaren att strukturera och organisera sin vardag och sitt liv. Stödpersonen är också, vid behov, brukarens språkrör till övrig personal, anhöriga/godman och daglig verksamhet.

Ett fåtal brukare har kontaktpersoner utanför gruppboendet. Brukaren föreslår själv, eller ger uttryck för vilken person de önskar ha som kontaktperson.

Kost och måltider

På Årsta gruppboende lagas maten i brukarens kök. Två gånger per vecka äter de tillsammans i det gemensamma köket. En brukare åt gången deltar vid tillagningen av de gemensamma måltiderna. I övrigt ges individuellt stöd vid tillagning och måltid hemma hos brukarna. När tillagningen sker i brukarens lägenheter är det alltid vid bestämda klockslag som är förutbestämda. Brukarna väljer vad de vill köpa, men personalen försöker påverka vissa matinköp för att tillgodose näringsbehoven. Alla brukare utom en går med och handlar.

På Gesunden tillagas maten antingen i det gemensamma köket eller enskilt hos brukaren. Varje brukare väljer själv om han/hon vill äta måltiderna i sin lägenhet eller gemensamt i köket. Vid tillagning av de gemensamma

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 8 (12)

måltiderna deltar de brukare som så önskar och har då en bestämd matlagningsdag. Ambitionen är att månadsmatsedeln ska vara näringsriktig och att KRAV-märkta råvaror används där så är möjligt. Problemet är att hantera brukarens självbestämmande och integritet i förhållande till matsedelns utformning eftersom de ges utrymme att påverka den. Brukarna väljer också vilka varor de vill köpa för eget behov till sin lägenhet. Alla utom en deltar i gemensamma måltider.

Aktiviteter

Fyra av brukarna vid Årsta gruppbostad har bott tillsammans sedan 1993. De känner varandra väl vilket påverkat viljan att inte delta i gemensamma gruppaktiviteter. De flesta aktiviteter sker därför individuellt. Återkommande aktiviteter är bland annat besök vid Café Blecktornet på Södermalm och Lagunen. Lagunen är en länsövergripande specialistverksamhet inom landstinget. Verksamheten är ett så kallat ”händelserike” för olika former av sinnesstimulering som vänder sig till besökare med omfattande funktionshinder i åldern 13-65 år.

Personalen vid Årsta gruppbostad har ett schemabundet ansvar för brukarna. Enhetschefen bedömer att det fungerar bra. Brukarna får genom detta en slags grundtrygghet. Stödpersonen ska ha ett möte med brukaren var tredje vecka för att planera fritidsaktiviteter och gå igenom hur de har det på jobbet, den dagliga verksamheten. Insatserna/hjälpen i brukarnas lägenheter är mer tidsbunden genom klart angivna klockslag.

Även vid Gesunden har personalen ett schemabundet ansvar för brukarna. Varje brukares stöd- och omvårdnadsbehov ges utifrån den personliga stöd- och servicemappen. I och med detta skapas en kontinuitet som ger trygghet. Varje brukare har enskilda planeringsmöten två gånger per vecka. Då går man igenom vilken personal brukaren har under veckan samt planerar läkarbesök, möten, fritidsaktiviteter och övrigt. Utöver individuella aktiviteter som vid Årsta gruppbostad deltar brukarna vid Gesunden i högläsningstunder, dans och gemensamma promenader. Under sommar och vinter hyr också gruppbostadens stugor för utflyttad verksamhet.

Rehabilitering

För rehabiliteringsinsatser samarbetar gruppbostäderna med arbetsterapeuter, logopedier och psykologer från primärvården.

Avvikelsehantering

Gruppbostäderna har utformat lokala rutiner för:

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 9 (12)

- avvikelserapportering enligt SOSFS 1996:23 om icke förväntade händelser som medfört eller skulle kunna medföra risk eller skada för brukaren
- anmälan om missförhållanden i omsorg om funktionshindrade (Lex Sarah)
- vid avvikelser i vårdkedjan (till exempel uteblivna planerade läkarbesök, uteblivna rehabiliteringsinsatser et cetera)

Dokumentation enligt socialtjänstlagen (SoL)

Varje enskild brukare har en egen pärm som innehåller en beskrivning över vilket behov av stöd han/hon har. Där görs anteckningar över situationer och händelser som kan påverka och vara betydelsefulla för den enskilde. Med hjälp av dokumentationen kan personalen se vilka insatser och metoder som prövats och vad det gett för resultat.

Klagomålshantering

Gruppbostäderna har utformat lokala rutiner för klagomålshantering.

Anhöriga

Gruppbostäderna har täta kontakter med anhöriga/närstående i form av telefonsamtal och träffar. När och hur det sker utgår från brukarnas behov och önskemål. En informationsträff för anhöriga hålls en gång per år. Vid intervjuer av åtta anhöriga/gode män framförde de följande:

Stödperson

Alla vet vem i personalgruppen som är utsedd till stödperson.

Trygghet

Alla känner sig trygga med verksamheten och att ha sin närstående/anhörige boende på gruppbostaden. ”Det finns en öppenhet och det går att läsa av på brukarna att de mår bra. Personalen gör så gott de kan, de är duktiga”. En framförde oro för en eventuell konkurrensutsättning av gruppbostäderna.

Information om verksamheten

Sju är nöjda och tycker att de får tillräcklig information om verksamheten och om sin anhörige/närstående. En är nöjd i stort men framför att det händer att personalen missar att informera om vissa saker ibland.

Synpunkter/klagomål

Fem har fått information om hur de kan lämna synpunkter/klagomål. ”Jag talar ofta med chefen och det är mycket sällan som jag har haft några

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 10 (12)

synpunkter på verksamheten”. ”Jag har bra kontakt med personalen så om det är något så brukar det lösa sig”.

Två var osäkra på om de hade fått sådan information. ”Nej, inte vad jag kommer ihåg men jag har ofta telefonkontakt med gruppboenden”. ”Nej, inte vad jag vet men jag har förmågan att föra fram min åsikt”.

En svarade. ”Vi har så bra kontakt så det behövs inte”.

Anhöringsamtal

Sju hade haft anhöringsamtal. En av de intervjuade har enbart funktionen som god man.

Omvårdnad och omsorg

Sju tycker att deras anhörige/närstående får en bra omvårdnad och omsorg på gruppboenden. ”Det fungerar mycket bra med omvårdnaden och det medicinska”. ”Det tycker jag. NN lever ett bra liv. Dom har anpassat sig efter hennes/hans behov”.

En framförde synpunkter. ”Inte riktigt. Det satsas för lite på utbildning, vidareutbildning om vissa funktionshinder. Man måste hela tiden ha en dialog om de boendes utveckling. Jag har bra kontakt med chefen”.

Brandlarm

Brandlarmet testas två gånger per år och brandövning har genomförts.

Miljö

Respektive gruppboende har utsett miljöombud som har till uppgift att bevaka och informera om nya rön inom miljöområdet. Detta bedöms ha lett till ett aktivare miljöarbete.

Hälsa- och sjukvård

Distriktssköterska

Årsta gruppboende har ett bra samarbete med patientsvarig distriktssköterska på Årsta vårdcentral. Hon besöker gruppboenden regelbundet varje vecka samt vid behov.

Gesunden kontaktar distriktssköterska vid behov vilket fungerar utmärkt.

Läkare

Läkarinsatser utförs av husläkare från primärvården. Flera av brukarna har valt att behålla sin tidigare husläkare sedan de flyttat till gruppboenden.

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 11 (12)

Vid speciella behov kontaktas specialistläkaren vid Habiliteringscentrum.

Läkemedel

På Årsta gruppbostad har en brukare dosett som delas av distriktssköterskan. Fyra har Apo-Dos, läkemedel som kommer färdigdelade från apoteket.

På Gesunden har en av brukarna hjälp med dosett som delas av distriktssköterskan och en får sin medicin via Apo-Dos. I övrigt förekommer det ibland att brukarna får behovsmedicin som även den delas i dosett av distriktssköterskan.

Delegering att överlämna läkemedel till vårdtagare utfärdas enligt gällande författning av primärvårdens distriktssköterska till vårdpersonalen. Det finns en lista för signering av överlämnad medicin till vårdtagare, vid kontroll av listorna är de väl ifyllda. Gruppbostäderna har aktuella ordinationskort för läkemedel.

Avvikelsehantering inom hälso- och sjukvård

All hälso- och sjukvårdspersonal är skyldig att rapportera allvarliga skador/risk för skada i samband med vård och behandling till medicinskt ansvarig sjuksköterska.

Gruppbostäderna hanterar avvikelser genom att dokumentera dem i rapportboken samt ta kontakt med distriktssköterska för rådgivning. Avvikelserna diskuteras på personalmöten. Vid dessa tillfällen kontaktas alltid närstående. Enheten följer MAS riktlinjer för avvikelser.

Munvård

Avtal finns med tandvården angående uppsökande verksamhet, bedömning av boendes munhälsa samt handledning av vårdpersonal.

Hygien

Det finns förkläden och skyddsrockar att använda vid orent arbete. Personalen har tidigare fått utbildning kring frågor som rör hygien och smittskydd.

Förvaltningens bedömning, slutsatser och förslag

Under tiden från tidigare verksamhetsuppföljning, november-december 2001, har gruppbostäderna utvecklat sin verksamhet vidare. Förvaltningen bedömer att de rutiner som tagits fram i samband med den förra uppföljningen har gett resultat. Brukarna bedöms få ett meningsfullt liv och en god omvårdnad utifrån sina förutsättningar och behov.

ABCDE

Dnr 05-505/23 sid 12 (12)

Enhetschefen, biträdande enhetschefen och deras medarbetare arbetar medvetet med att utveckla och förbättra verksamheten.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner rapporten.